

je za učitelja in učence. Tù pa nastane vprašanje: kako pa si pridobiva učitelj pokorščino? Ako hočemo odgovoriti na to vprašanje, pridemo pa dalje, kakor smo hoteli priti pri tej razpravi. Opomnimo samo to, da so vse govorice o humanizmu, o človekoljubji pri vzgoji le lepe govorice, samo jedro brez lupine, lepa beseda; lepo ravnanje pomaga le pri dobrih, nepokvarjenih otrocih; sicer se pa mora otrok bati učitelja, potem ga bode tudi spoštoval in vbogal; učitelja in učenca mora pa tukaj voditi pred vsem krščanska nprav, kar zdajni vek le rad prezira.

Da se pa značaj vzgoji, treba mu je vzora; le značaj more vzgojiti značaj. Največi možjé so imeli vzor, po katerem so hrepeneli. Aleksander Veliki je zmirom pri sebi nosil Homera, ki je opeval grške junake pred Trojo, in Pir je hotel postati ravno tako slaven na zahodu, kakor je bil Aleksander na vzhodu. S kakoršnimi ljudmi človek občuje, tak pa postane sčasoma sam, ter se navzame njih duha. Značajni bodo postali otroci v šoli, ako je učitelj resničen in pravicoljuben v šoli do učencev in staršev; živ vzgled je bolji, kakor mrtva črka, in to kar otroci z očmi vidijo, je bolji kakor to, kar z ušesi slišijo. Učitelj ne zahtevaj od učencev tega, česar jim ti nisi v vzgled! Okoli značajnega učitelja se bodo zbirali učenci in se ga držali, kakor se vzprijema šibka rastlina ob močnejšo.

Ako pa domača hiša ne vzreja značajev, je zaman ves trud učiteljev; ako jeden podira, kar drug stavi, ne gre stvar naprej. — Dasiravno pa je važna in mnogo vplivna šolska vzgoja, pa vender še le življenje dovrši, kar je ljudska šola začela staviti, potem še le, ko človek stopi v javno življenje, katero nad njim lika in lika; pokaže se, je li človek značajan ali brezznačajan, kreposten, ali hudoben, in potem dozori, kar se je v mladosti sejalo. Ako pa je učitelj z besedo in z vzgledom, s privado in v dejanji skrbel za vzgojo značaja, lahko reče: Storil sem, kar je bilo v moji moči; okoliščin v življenji ne morem premeniti; človek ima svobodno voljo; gorjé in blagor je pred njim, in kakor si postelje, tako bode ležal.

Názorni nauk v ljudskei šoli.

(Piše **Ivan Tomšić.**)

(Dalje.)

1. Človeško telo po vnanjej podobi.

Oči — kakšne so in čemu so?

Ti, Stanko, ti me lahko vidiš, a ne samo mene, tudi svoje součence lahko vidiš. Kaj praviš, s čim gledamo ali vidimo? Gledamo z očmi. Ti imaš dve oči; vsi zdravi ljudjé imajo po dve oči.

Telesa so, kakor smo uže poprej govorili, ali okrogla ali pa oglata; oči štejemo k okroglim telesom. Jabolko je tudi okroglo. Zatorej govorimo tudi od jábolčica (Augapfel), katero leži v očnici ali očišči (Augenhöhle). Rekli bomo: 1) Jábolčice je okroglo.

Ker je okó jako vredljivo, zato ima v očnici mehko ležišče, ki je podstavljeno z mehkim salom. To salo se izgublja, kadar je človek bolán, in okó se vdira; to je zatorej vzrok, da imajo bolniki vdrté oči. Očesno jábolčice je od zunaj pokrito s trdo, úsnijato, žilovo in neprozorno kožico, ki se beločnica imenuje. V beločnico je spredaj vdzelana rožena, prozorna koža, ki se roženica (Hornhaut) imenuje. Kadar je okó odprto, vidi se vsa roženica in tudi nekoliko beločnice, tako zvano „belo“. — Ravno v sredi očesa je neka črna pika, ki se zeníca (punčica, Augensterne) imenuje. Rekli bomo: 2) V jábolčici je zeníca. (Otroci ponové 1 in 2.)

Okoli zenice vidimo tenko in mehko kožico, ki se dožica ali šarenica (Regenbogenhaut) imenuje. Ta kožica se imenuje šarenica zato, ker ima pri raznih ljudeh različno barvo. (Otroci gledajo drug drugemu v oči, ter najdejo, da je šarenica po najbolj modra, rjava ali pa siva.) Rekli bomo: 3) Oči so modre, rujave ali sive.

Ako ti pride v oči prah ali kaka mušica, takój čutiš bolečino; oči te pekó, ako ti dim pride vanje. Na nobenem družem delu telesa ne čutimo pri takó majhenih vzrokih bolečine. Iz tega sledí, da je okó zelo občutljivo. Rekli bomo: 4) Okó je občutljivo (vredljivo). (Otroci izgovoré.)

Ker so oči zelo občutljive, zato jih je Bog položil v jamico, da so bolj zavarovane. Te jamice imenujemo ocníci ali očišči. Rekli bomo: 5) Okó leží v ocníci. (Otroci izgovoré.)

Ako ti veter nosi pesek in prah v obraz, takój zapreš oči, t. j. neko tenko kožico potegneš čez nje. Táko tenko kožico imamo nad in pod očesom; trepalnice jo imenujemo. S trepalnicami oči zapiramo ali zakrivamo, da nam pesek ali prah ne pade vanje. Rekli bomo: 6) Jábolčice leží pod trepalnicami. (Otroci ponavljajo 1 — 6.)

Spredaj na trepalnicah vidimo ob robu majhene lasce, ki jih vejice (osemce) imenujemo. Rekli bomo: 7) Na trepalnicah so vejice. (Otroci ponavljajo 1 — 7.)

Lasé, ki jih imamo nad ocmí (učitelj pokaže), imenujemo obrvi. Obrvi varujejo, da nam pôt s čela, kadar se potimo, ne teče v oči, kar bi jim gotovo škodovalo. Rekli bomo: 8) Nad ocmí imamo obrvi. (Otroci ponové 1 — 8.)

Nu, kdo mi zná povedati dele naših očí? — Deli naših očí so: Jábolčice, ocníca, zeníca, trepalnice, vejice, obrvi. (Otroci vse to ponavljajo.)

Jožek, povédi nam, čimu imamo oči? — Kaj vidiš tukaj v učilnici? Mizo, stol, klopi, omaro, knjige, peč, okna, zid, vrata, podobe, pod, strop, klobuke, suknje i. t. d. — Kaj vidiš doma v sobi? Mizo, stole, postelje, podobe, zrkalo i. t. d. — Kaj vidiš na ulici? Ljudí, živali, vozove i. t. d. — Kaj vidiš v gozdu? Drevesa, veje, listje, živali i. t. d. — Kaj vidiš na polji? Žito i. t. d. (Tukaj naj učitelj po svojej volji stavi različna vprašanja, da bode vaja zanimivejša.)

Okó je zelo občutljiv (vredljiv) ud človeškega telesa, zató je tako močno zavarovano. S čim je zavarovano okó?

Glejte otroci, kako modro je ljubi Bog vse napravil!

Ti zdaj mene gledaš, Francèk! Ti pa lahko tudi po strani pogledaš, a ní treba, da bi z glavo krenil; okó lahko premakneš. 9) Okó je premično.

Ker je okó premično, zato nam ní treba z glavo kretati, a vender lahko pogledamo na desno, levo, navzgor in navzdol. Tega bi ne mogli, ako bi oči ne bile premične.

Kadar oči s trepalnicami zakrijemo, takrat ne vidimo; oči morajo biti odprte. Po noči, kadar spimo, imamo oči zaprte. Rekli bomo: 10) Oči odpiramo in zapiramo.

Kadar je kdo zelo žalosten, joka se. Tudi to se godí z ocmí. Rekli bomo: 11) Z ocmí se jokamo (plakamo). (Otroci ponavljajo 1 — 11.)

Pravila in prigovori. Ne čitaj nikoli na solnci ali v mraku, ker je to očem zelo kvarljivo. — Slepce ima oči na prsteh. — Zamazal mu je oči. (Goljufal ga je.) — On mu je trn v očéh. (Ne trpí ga; ne more ga videti.) — Gospodarjeve oči konja pasejo. (Oči nadzorujejo.) — Na mah, ko bi z ocmí trenil. (Je hitro kaj storil.) — **Uganka:** Kdo je najhitrejši na svetu? (120) (Dalje prihodajci.)